
Sensus Braille version 4

Brugervejledning

Sensus ApS
Status: Offentlig
Version: 1.3
Dato: 4. august 2005

Kontaktinformation

Sensus ApS

Torvet 3-5, 2. tv

DK-3400 Hillerød

Tel: +45 48 22 10 03

sensus@sensus.dk

www.sensus.dk

http://www.sensus.dk/sensus_braille_4

Revision

1.0	11. august 2004	Første version
1.1	24. marts 2005	Opdateret med nyt skilletegn i undtagelser og strenge. @ er erstattet af ‡. Endvidere opdateret afsnit om Sensus Braille Mail Robotten.
1.2	4. august 2005	Fjernet password og octobraille fra RoboBraille. Erstatet af manuel besvarelse.

Indholdsfortegnelse

1	Forord	4
2	Installation og praktisk information	5
2.1	Nødvendig hardware og software	5
2.2	Sensus Braille på nettet	5
2.3	Distributionspakken og installation	5
2.3.1	Hvis du allerede har Sensus Braille 4	5
2.3.2	Installation	6
2.4	Tegnsæt og punktskriftfonte	6
2.5	Sprog, formater og forkortelsesniveauer	7
2.6	Mailinglister	7
2.7	Brugerstøtte	7
2.8	Fejlrapportering	7
3	Hurtig start	9
3.1	Brugergrænsefladen	9
3.2	Dokumentområder	10
3.3	Formatering	10
4	Oversættelse	13
5	Tabelredigering	16
5.1	Bruger eller superbruger?	16
5.2	Redigering af tabeller	16
6	Katalogstruktur og konfigurationsfiler	25
7	Punktskrift via e-mail	27
7.1	Punktskriftoversættelse	27
7.2	Syntetisk Tale	29
7.3	Administrative funktioner	30
	Bilag A: Ikoner i værktøjslinjen	32

1 Forord

Sensus Braille 4 er et Windows-baseret oversættelsesprogram, som kan oversætte til og fra forkortet punktskrift i 6- og 8-punkt. Sensus Braille kan oversætte

- ▶ Fra almindelig tekst til forkortet 8-punkt punktskrift
- ▶ Fra forkortet 8-punkt punktskrift til almindelig tekst
- ▶ Fra almindelig tekst til forkortet 6-punkt punktskrift

Den nuværende version kan behandle tekst- og html-dokumenter i overensstemmelse med de danske regler for forkortet punktskrift. Planlagte versioner vil tillige understøtte britisk engelsk og svensk forkortelse.

De tre tidligere versioner af Sensus Braille og dets forgænger, ForkBra, har udgjort en central del af produktionssystemet på Synscenter Refsnæs siden midten af 1980'erne.

Målet har hele tiden været et oversættelsessystem, som er hurtigt, har en høj grad af korrekthed og som kan lære af sine fejl. Med version 4 er Sensus Braille også blevet let at anvende. Dermed er vi tæt på at nå den oprindelige vision for punktproduktion: At sikre gnidningsløs integration mellem det almindelige visuelle skriftsprog og den taktile punktskrift.

Hvis du vil vide mere om historien bag Sensus Braille, kan du bl.a. læse baggrundstiklen "Automatisk Punktskrift Produktion - Sensus Braille før, nu og fremover" på http://www.sensus.dk/sensus_braille_4.

Sensus Braille er frit tilgængeligt for alle brugere, som selv downloader programmet fra nettet. Hvis man ikke ønsker at installere oversættelsessystemet lokalt kan man desuden få adgang til det via internettet som en e-mail-tjeneste.

2 Installation og praktisk information

2.1 Nødvendig hardware og software

Sensus Braille 4 kan køre på alle moderne computere med operativsystemet Microsoft Windows 2000 eller Microsoft Windows XP. Oversættelsessystemet er blevet afprøvet på danske og engelske versioner af Windows 2000 og Windows XP.

Oversættelsessystemet er endvidere blevet afprøvet sammen med JAWS. Sensus Braille 4 anvender i videst mulige omfang Microsofts standardiserede dialogbokse, menuer, etc.

Oversættelsessystemet fylder mindre end 10mb på den lokale harddisk og stiller ingen særlige krav til hukommelse eller processor.

For at kunne hente distributionspakken og opdateringer, samt modtage brugerstøtte og rapportere fejl, er det nødvendigt med en internetforbindelse.

Tilsvarende kræves et CD-ROM drev hvis du ikke ønsker eller har mulighed for at downloade og installere installationspakken fra Internettet.

2.2 Sensus Braille på nettet

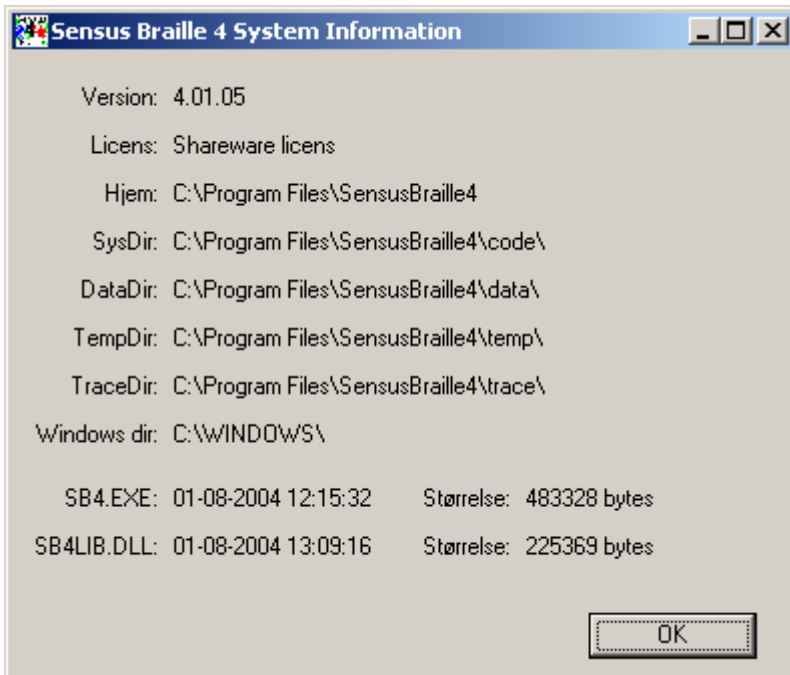
Sensus Braille hjemmesiden er http://www.sensus.dk/sensus_braille_4, Her kan du hente distributionspakken og opdateringer, ligesom du kan finde information om oversættelsessystemet.

2.3 Distributionspakken og installation

2.3.1 Hvis du allerede har Sensus Braille 4

Hvis du allerede har installeret en version af Sensus Braille 4 og har foretaget ændringer i tabellerne, bør du tage en kopi af disse filer før du installerer en ny version.

Tabellerne ligger typisk i kataloget C:\Programmer\SensusBraille4\data. Hvis du er i tvivl om hvor tabellerne ligger kan du bruge menuen **Hjælp** → **Om Sensus Braille** → **SB4 Sys Info**. Parameteren DataDir viser hvor tabellerne ligger:

Når du har kopieret eventuelle filer, bør du fjerne tidligere installationer af Sensus Braille 4 ved at vælge **Kontrolpanel** → **Tilføj eller fjern programmer** → **SensusBraille4**.

2.3.2 Installation

Sensus Braille installeres ved hjælp af et installationsprogram. Du skal anvende følgende procedure:

1. Download distributionspakken **Distribution.zip** fra http://www.sensus.dk/sensus_braille_4. Det er et zip-arkiv, som fylder ca. 6mb.
2. Pak distributionspakken ud ved hjælp af WinZip eller et lignende program, og gem filstrukturen på din lokale disk.
3. Kør programmet **setup.exe**. Resten af installationen forløber automatisk.

Du er nu klar til at bruge Sensus Braille til at oversætte til og fra forkortet punktskrift. Du kan starte Sensus Braille 4 ved at vælge **Start** → **Programmer** → **SensusBraille4** → **Sensus Braille4**

2.4 Tegnsæt og punktskriftfonte

Sensus Braille anvender standardtegnsættet ISO 8859-1 (Latin 1) og det otte-punkt tegnsæt, som er udviklet på Synscenter Refsnæs. Otte-punkt tegnsættet omfatter tillige samtlige tegn i det danske seks-punkt tegnsæt.

Af hensyn til visuel præsentation af punktskrift har Sensus udviklet to TrueType skrifttyper til Synscenter Refsnæs, som også kan anvendes sammen med Sensus Braille og andre programmer:

- ▶ **OctoBraille**, som er en ren punktskriftfont, der blandt andet kan anvendes i forbindelse med produktion af punktskrift på svulmepap.

- ▶ **OctoBrailleVisual**, som er en punktskriftfont med visuel angivelse af tomme pladser i punktfiguren og som især kan anvendes til pædagogiske formål.

Begge skrifttyper installeres sammen med Sensus Braille. Hvis du ønsker en kopi af de to OctoBraille TrueType fonte kan du sende en e-mail til sb4help@sensus.dk. Hvis du skriver OctoBraille i emnefeltet vil du indenfor kort tid modtage fontene via email fra Sensus.

Sensus Braille forudsætter, at de tekster, der skal behandles af systemet, findes i ISO 8859-1. Resultatet af oversættelsen afleveres tilsvarende i ISO 8859-1/OctoBraille. Ved hjælp af eksportfunktionen i Sensus Braille kan man konvertere resultatet til andre tegnsæt for dermed at understøtte forskellige punktskriftprintere og punktskriftapparater (fx logtext v5, BrailleLite).

2.5 Sprog, formater og forkortelsesniveauer

Den nuværende version af Sensus Braille understøtter oversættelse til og fra forkortet punktskrift i overensstemmelse med de danske regler for forkortet punktskrift. Sensus regner med at have de engelske og svenske versioner klar i løbet af 2004.

Sensus Braille version 3 (DOS version) understøtter forkortelse til og fra forkortet punktskrift i 6- og 8-punkt på dansk, svensk og engelsk.

På dansk understøtter Sensus Braille 4 fuldtekst, lille forkortelse og stor forkortelse. Desuden understøtter systemet reduceret forkortelse hvor brugeren selv kan vælge de ord og orddele, som skal forkortes. Endelig understøtter Sensus Braille 4 superforkortelse, hvor brugeren selv kan definere nye ord og orddele med fast forkortelse. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 5 Tabelredigering.

Den nuværende version af Sensus Braille understøtter oversættelse af almindelige tekstfiler og filer i HTML format.

2.6 Mailinglister

Sensus har oprettet en mailingliste, som løbende informerer om opdateringer og fejlrettelser til Sensus Braille 4. Du kan tilmelde dig mailinglisten **sb4-list** ved at sende en mail til listadministrator@sensus.dk. Der skal ikke stå noget i emnefeltet og i indholdsdelen skal du blot skrive en enkelt linje med teksten

```
subscribe sb4-list
```

Herefter skal du følge instruktionerne fra listeadministratoren, som er en mail-robot.

2.7 Brugerstøtte

Hvis du får brug for hjælp eller har spørgsmål til Sensus Braille kan du få besvaret dine spørgsmål ved at sende en email til sb4-support@sensus.dk.

2.8 Fejlrapportering

Du er meget velkommen til at henvende dig til Sensus hvis du oplever fejl eller uensigtsmæssigheder i oversættelsessystemet. Ligeledes er du velkommen til at komme med forslag til forbedringer.

Sensus

Specialister i tilgængelighed

Du bedes sende fejlrapporter vedlagt eksempler til sb4-bug@sensus.dk. Beskriv venligst problemet eller fejlen så omhyggelig som muligt og vedhæft gerne filer med eksempler. Dette er nødvendigt hvis vi skal være i stand til at reproducere fejlen.

Tilsvarende kan du sende dine forslag til forbedringer af oversættelsessystemet til sb4-suggestion@sensus.dk.

Menu	Funktioner
Oversættelse	Oversættelse fra almindelig tekst til forkortet 8-punkt punktskrift Oversættelse fra almindelig tekst til forkortet 6-punkt punktskrift Oversættelse fra forkortet 8-punkt punktskrift til almindelig tekst
Opsætning	Redigering af systems konfiguration Redigering af systems tabeller Log ind og ud af administrator tilstand Skift administrator password
Hjælp	Information om Sensus Braille

Mange af funktionerne i hovedmenuen har også en ikon i værktøjslinjen umiddelbart under menuen (se bilag A).

Under værktøjslinjen findes tre kontroller, til at angive henholdsvis skrifttype/skriftstørrelse, filformat og sprog.

Filformat er pt. begrænset til **HTML** og **Tekst**. Formatet HTML kan dog også anvendes til angivelse af filer i eksempelvis XML, XHTML eller SGML.

3.2 Dokumentområder

Sensus Braille 4 har tre forskellige dokumentområder til dokumenter: Et til fuldtekst (**tekst**), et til forkortet tekst i otte-punkt (**8-punkt**) og et til forkortet tekst i seks-punkt (**6-punkt**). Man skifter mellem de tre forskellige områder ved hjælp af fanebladene forned.

Som udgangspunkt er indholdet i dokumentområderne låst. Det vil sige, at man ikke umiddelbart kan redigere i indholdet. Man kan låse de enkelte dokumentområder op ved hjælp af **lås-op** ikonet i værktøjslinjen eller menuen **Dokument** → **Lås dokument op**. Tilsvarende kan man låse de enkelte dokumentområder ved hjælp af **lås** ikonet i værktøjslinjen eller menuen **Dokument** → **Lås dokument**.

Mange af systemets funktioner virker i forhold til det dokumentområde, der er aktivt (forrest). Dette gælder fx når man åbner en fil, låser et dokument eller når man anvender kopier/sæt ind funktionen.

Man kan skrive direkte i dokumentområderne som i et tekstbehandlingsprogram. Alternativt kan man hente filer ind i hvert af dokumentområderne. Hvis man låser det pågældende dokumentområde op, kan man rette i indholdet i en fil.

3.3 Formatering

Sensus Braille 4 kan behandle HTML-dokumenter (og filer i andre tilsvarende taggedede mark-up formater) uden at det påvirker dokumenternes formatering (tagging).

Sêsus - Specializû i tilgænil*hed

\a vi k hjælpæ

Sêsus rådgivû om, unûvisû i c Ûzû f tilgænil*hed, tilgænil*t ... webôs*n c brugûvêl*hed. È h vi gjxt sig 1995. Voàs arQjô byggû p intûnationalt 'û~qû z'darû c rznijuslinjû kombiêrž m voàs l'i praktiêe ûfarij m IT- c ...webbaseâð syzemû. Vi råû x é omfattêð Ûzinzallation c samarQjû m ž nžværk ° bruiâ m c uç h'dicap.

Voàs yôlsû omfattû bl...a.:

- Tilgænil*hedzez c brugûz ° nžzeu c 'dâ IT-løsningû.
- Unûvisni p i tilgænil*t ...webôs*n.
- Rådgivni p i fxbînôlse m fxmukri p ° tilgænil*hedspolitik.
- Rådgivni p i fxbînôlse m udarQjôlse ° udbudsmaûria c iqkøb ° ...web- c IT-løsningû.
- Rådgivni p ° ...webbuâau c IT-<¼r'dørû i fxbînôlse m tilbud p c <¼r'ce ° tilgænilii løsningû.
- Rådgivni p i fxbînôlse m valg ° IT-arkiûktur, ûknologi c værktøjû, hûunû tilgænilii contêt manaimêt syzemû.
- Kompatibilitžzez c kvalitžssikri p.
- Vurôri p ° produktû i fxhold t tilgænil*hed.

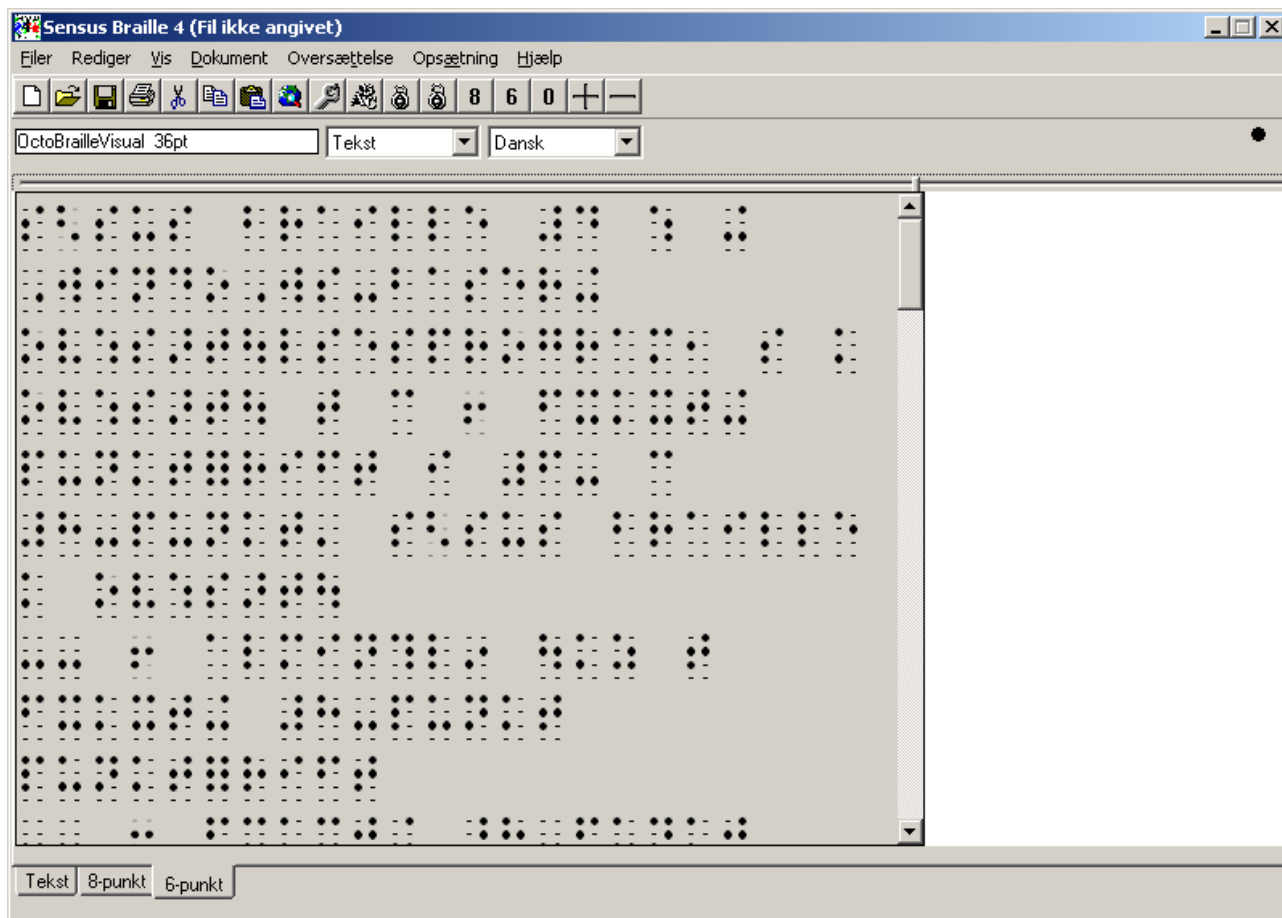
Kontakt
 Sêsus ApS
 Godthåbsøj 18
 DK-3400 Hilkrød
 Ûl: +45 48 22 10 03
 Fa...x: +45 48 22 10 04
 Mail: sêsus@sêsus.dk

Punktêrift via email
 Seq ž dokumêt via email c få è âtur s fvkxtž punktêrift. È û id... èè i è ny tjeêze, s Sêsus ApS ([...w...w...w.sensus.dk](http://www.w.w.w.sensus.dk)) h udviklž i samarQjô m Synscêtû Åfsnæs ([...w...w...w.åfsnaes.dk](http://www.w.w.w.åfsnaes.dk)). Tjeêzè û gratis c û bt fliff*t brudt i ûzperloc hê x somirê.

Aktuelk ûmaû
 Punktêrift via email
 Viôo-eksempû om tilgænil*hed
 Tilgænil*hedspolitik
Seêze nyheû
 Sainsburys l'cerû tilgænil*t nžzed. 02-08-2004
 Autizû får arQjô s it-specializû. 30-07-2004
 Opê Access p trapperê m ny sûvice, g pdf-dokumêtû tilgænilii. 30-07-2004
 Mxrison...s ïdia: &...quot;Ûll the disabçd they c' sho¼ it.&...quot; 29-07-2004
 IBM fxsøgû a goê utilgænilii nžzeu tilgænilii. 26-07-2004
 Ae siû p olympiê nžzed fejlû p tilgænil*hed. 22-07-2004
 Nyhedsarkiv
Gratis nyheû
 Abonnû p nyheû om tilgænil*hed c tilgænil*t ...webôs*n. Nyhedsbävž udsêðs wû 14. dag.

Oversættelsessystemet indeholder dog ikke umiddelbart faciliteter til at formatere oversatte dokumenter. Dette bør man gøre efterfølgende, fx ved hjælp af et tekstbehandlingsprogram eller ved at knytte et bestemt typografiark til dokumentet.

For hver dokumentområde rummer dog mulighed for at angive og flytte højremargin på dokumenterne. Dette kan fx anvendes til at afprøve dokumenternes ombrydning. Marginfunktionen har ingen indflydelse på selve dokumentet.

4 Oversættelse

Man oversætter tekst ved at hente et dokument ind i det relevante dokumentområde og vælge den ønskede proces:

Proces	Dokumentområder
Fra almindelig tekst til forkortet otte-punkt.	Dokumentet skal ligge i dokumentområdet tekst . Efter oversættelse findes resultatet i dokumentområdet 8-punkt . Fokus flyttes automatisk til resultatet.
Fra forkortet otte-punkt til almindelig tekst.	Dokumentet skal ligge i dokumentområdet 8-punkt . Efter oversættelse findes resultatet i dokumentområdet tekst . Fokus flyttes automatisk til resultatet.
Fra almindelig tekst til forkortet 6-punkt.	Dokumentet skal ligge i dokumentområdet tekst . Efter oversættelse findes resultatet i dokumentområdet 6-punkt . Desuden findes "mellemløbet" i otte-punkt i dokumentområdet 8-punkt . Fokus flyttes automatisk til resultatet.

Hvis det eller de dokumentområder, som anvendes til resultatet af en oversættelse, ikke er tomme inden oversættelse, opfordres man til at gemme indholdet.

Man vælger den ønskede proces fra en af menuerne

- ▶ **Oversættelse → Normal tekst til 8-punkt**
- ▶ **Oversættelse → Normal tekst til 6-punkt**
- ▶ **Oversættelse → 8-punkt til normal tekst**

Alternativt kan man vælge et af de tre ikoner i værktøjslinjen **8**, **6** eller **0**.

Oftentimes vil Sensus Braille 4 selv være stand til at afgøre hvilket format et dokument findes i på baggrund af filtypen. Nogle gange er det dog nødvendigt at angive dette eksplicit ved hjælp af format kontrollen.

Efter behandlingen har man mulighed for at se en rapport, som sammenfatter resultatet af oversættelsen:

Rapport		Forklaring
Oversættelse startet	: Mon Aug 09 14:54:35 2004	Tidspunkt for start på oversættelse
Oversættelsen fuldendt	: Ja	Afsluttet korrekt
SB version	: 4.01.05	Sensus Braille 4 version
Tidsforbrug	: 0 sek.	Hvor lang tid tog det
Kildedokument	: ...\\index.html	Hvilken fil blev oversat
Oversat dokument	: ...\\8dotres.tmp	Hvor blev resultatet gemt
Filformat	: HTML	Hvilket format var der tale om
Størrelse, kilde tekst (A/R)	: 13490 bytes / 4585 bytes	Hvor stor var kildefilen, absolut og relativt
Størrelse, resultat (A/R)	: 12497 bytes / 3372 bytes	Hvor stor var resultatfilen, absolut og relativt
Forkortelsesgrad (A/R)	: 7% / 35%	Hvad var forkortelsesgraden, absolut og relativt
Antal ord	: 294	Hvor mange ord med fast forkortelse
Antal delord	: 50	Hvor mange orddele med fast forkortelse
Antal undtagelser	: 36	Hvor mange undtagelser
Antal strenge	: 350	Hvor mange streng-undtagelser
Antal prioriteter	: 8	Hvor mange prioriteter
Antal akronymer	: 5	Hvor mange akronymer
Total antal komponenter	: 2254	Hvor mange komponenter i alt i kildefilen
Tekst komponenter	: 729	... heraf ord
Tag komponenter	: 353	... heraf tags
Prefix komponenter	: 137	... heraf prefix (og postfix)
Postfix komponenter	: 0	... heraf postfix - anvendes pt. ikke
Kontrol komponenter	: 0	... heraf kontrol elementer
Mellemrum komponenter	: 665	... heraf mellemrum (og tab)
Tal komponenter	: 40	... heraf tal
Matematik komponenter	: 0	... heraf matematik komponenter - anvendes pt. ikke
Poesi komponenter	: 0	... heraf poesi komponenter - anvendes pt. ikke
Ny-linje komponenter	: 330	... heraf ny-linje
Andet komponenter	: 0	... heraf andet
Oversættelse afsluttet	: Mon Aug 09 14:54:36 2004	Tidspunkt for afslutning på oversættelse

I forbindelse med beregningen af forkortelsesgraden skelner systemet mellem den absolutte og den relative størrelser. Den absolutte størrelse af et dokument er den faktiske størrelse af filen inklusive alle mellemrum, markeringer for linjeskift, etc. Den relative størrelse af et dokument er størrelsen på den del af et dokument, der rent faktisk lader sig forkorte/afforkorte.

I den relative størrelse indgår således ikke mellemrum, linjeskift og eventuelle tags. Den relative forkortelsesgrad er altså udtryk for hvor meget mindre tekst, man skal læse, hvis man læser forkortet i forhold til hvis man læser ikke-forkortet punktskrift.

5 Tabelredigering

Sensus Braille 4 oversætter til og fra forkortet punktskrift ud fra regler og undtagelser. Mange af disse regler og undtagelser er defineret i en række tabeller, som kan redigeres.

5.1 Bruger eller superbruger?

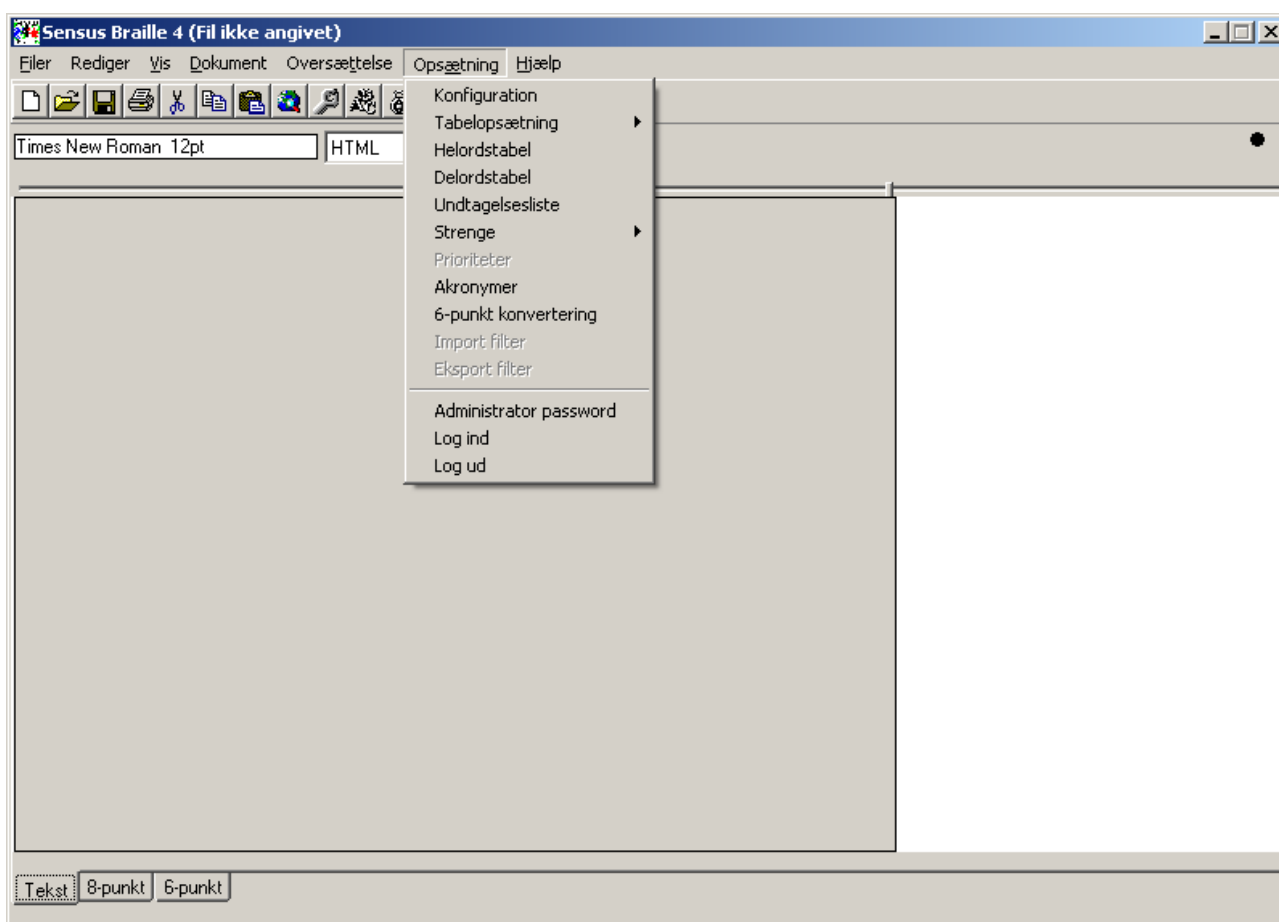
Man kan anvende Sensus Braille i to forskellige tilstande: Som almindelig bruger kan man anvende systemet til at oversætte til og fra forkortet punktskrift.

Hvis man har behov for at redigere i systemets forskellige tabeller skal man være superbruger, og dette forudsætter et administratorpassword.

Når du installerer Sensus Braille første gang oprettes et standardpassword. Du kan få oplyst dette password ved at sende en mail til sb4help@sensus.dk. Hvis du skriver password i emnefeltet får du tilsendt administrator password indenfor kort tid.

5.2 Redigering af tabeller

Redigering af systemets forskellige tabeller sker via menuen **Opsætning**:

Via de forskellige menupunkter har man mulighed for at redigere de fleste tabeller i systemet. Enkelte tabeller er endnu ikke medtaget.

Tabel	Beskrivelse
Konfiguration	Angivelse af systemets standardparametre som sprog, tegnsæt, punktfont og filformat.

Tabel

Beskrivelse

Tabelopsætning Angivelse af placeringen af de væsentlige tabeller.

Rediger tabelopsætning

Tabelopsætning til 8-punkt

Helord
Beskrivelse: SB4 Danske ord med fast forkortelse - OctoBraille 1252
Fil: C:\Program Files\SensusBraille4\data\sb4dkhel.tab Skift fil Rediger fil Ændret: 09-03-2004 22:02:00

Delord
Beskrivelse: SB4 Danske orddele - OctoBraille 1252
Fil: C:\Program Files\SensusBraille4\data\sb4dkdel.tab Skift fil Rediger fil Ændret: 09-03-2004 22:02:00

Undtagelser
Beskrivelse: #Braille - Refnaesskolens undtagelsesliste pr. 4-FEB-2003
Fil: C:\Program Files\SensusBraille4\data\nlex.und Skift fil Rediger fil Ændret: 01-08-2004 12:27:00

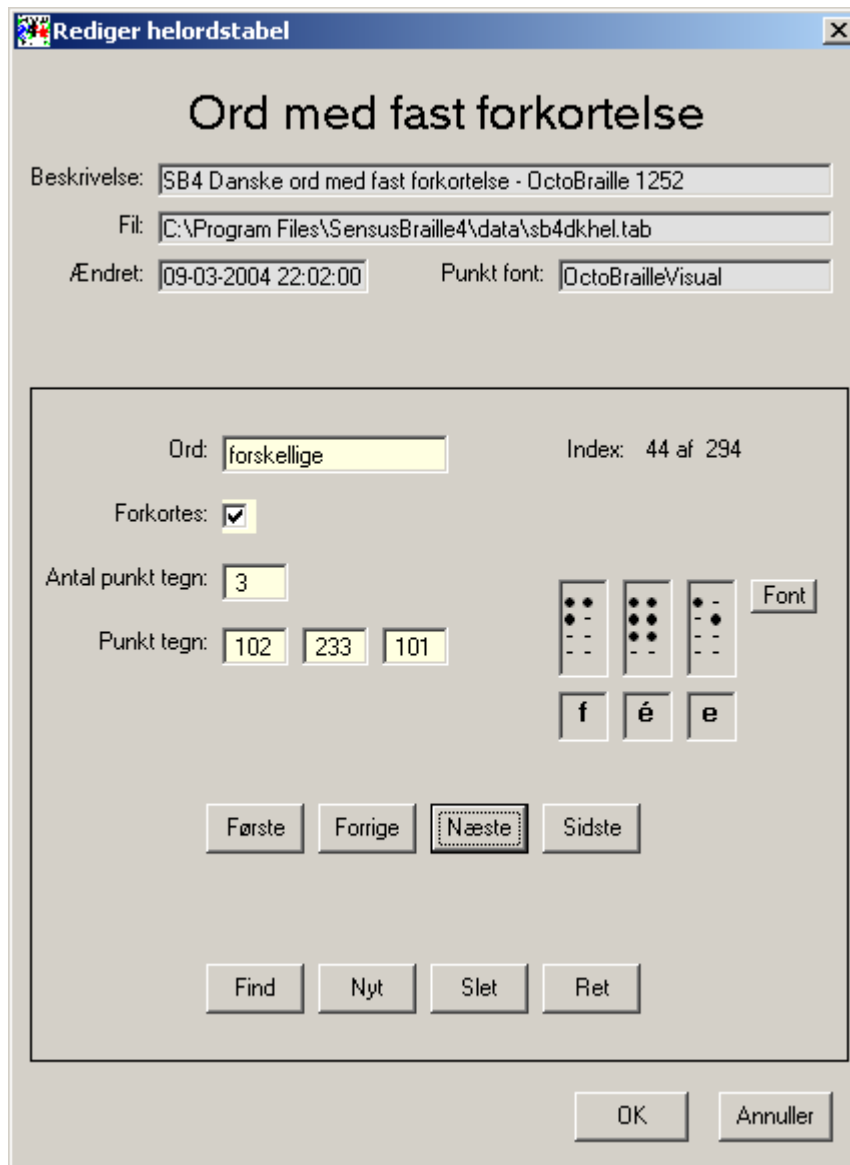
Streng
Beskrivelse: # Streng definitioner -- Synscenter Refsnæs November 2003
Fil: C:\Program Skift fil Rediger fil Ændret: 18-05-2004 11:56:44

Prioriteter
Beskrivelse: Priority list for Sensus Braille
Fil: C:\Program Files\SensusBraille4\data\nlex.pri Skift fil Rediger fil Ændret: 09-03-2004 22:02:00

Akronymer
Beskrivelse: Sensus Braille version 3.x Akronymer
Fil: C:\Program Files\SensusBraille4\data\nlex.acr Skift fil Rediger fil Ændret: 09-03-2004 22:02:00

OK Annuler

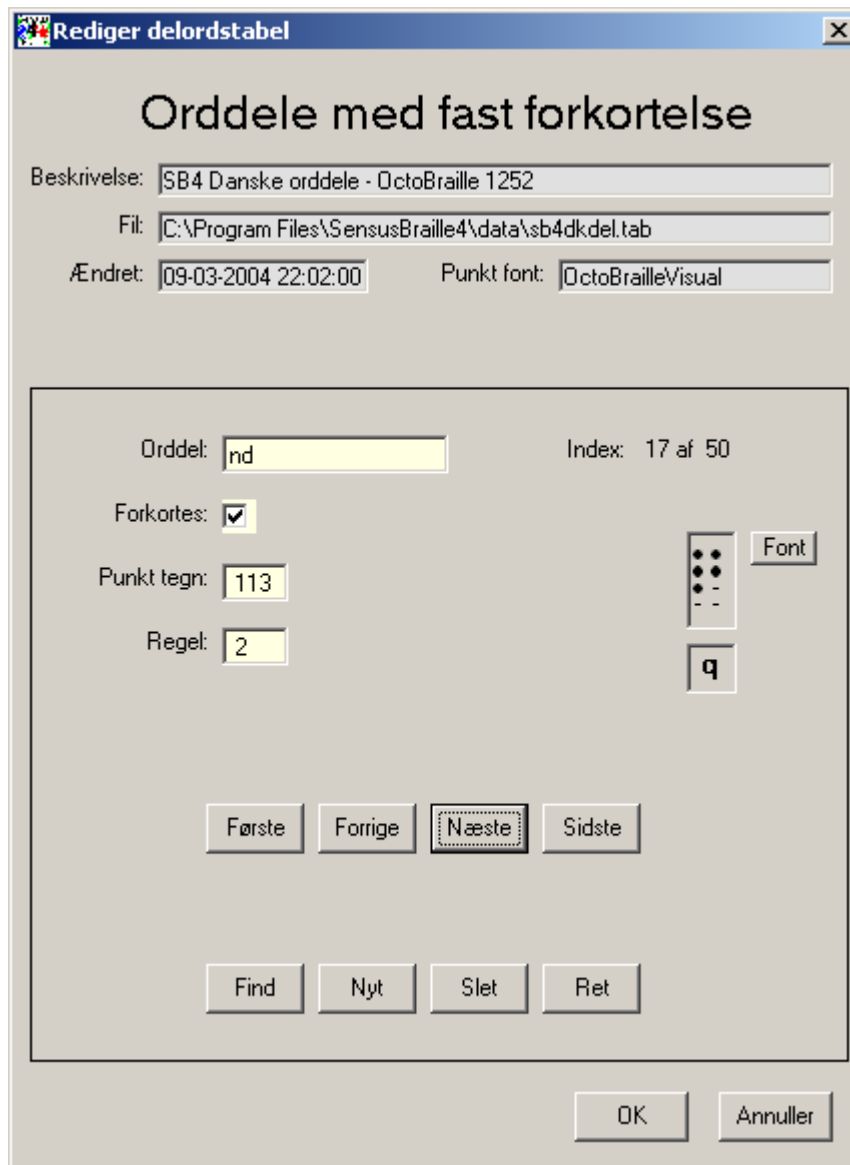
Tabel	Beskrivelse
Helordstabel	Liste over ord med fast forkortelse samt deres aktuelle forkortelse. Man har mulighed for at deaktivere forkortelser, ligesom man kan tilføje nye ord med fast forkortelse.

Ved at fjerne fluebenet i feltet **Forkortes** kan man angive, at det pågældende ord ikke skal forkortes (reduceret forkortelse).

Ved hjælp af kommandoen **Nyt** kan man tilføje nye ord med fast forkortelse (superforkortelse).

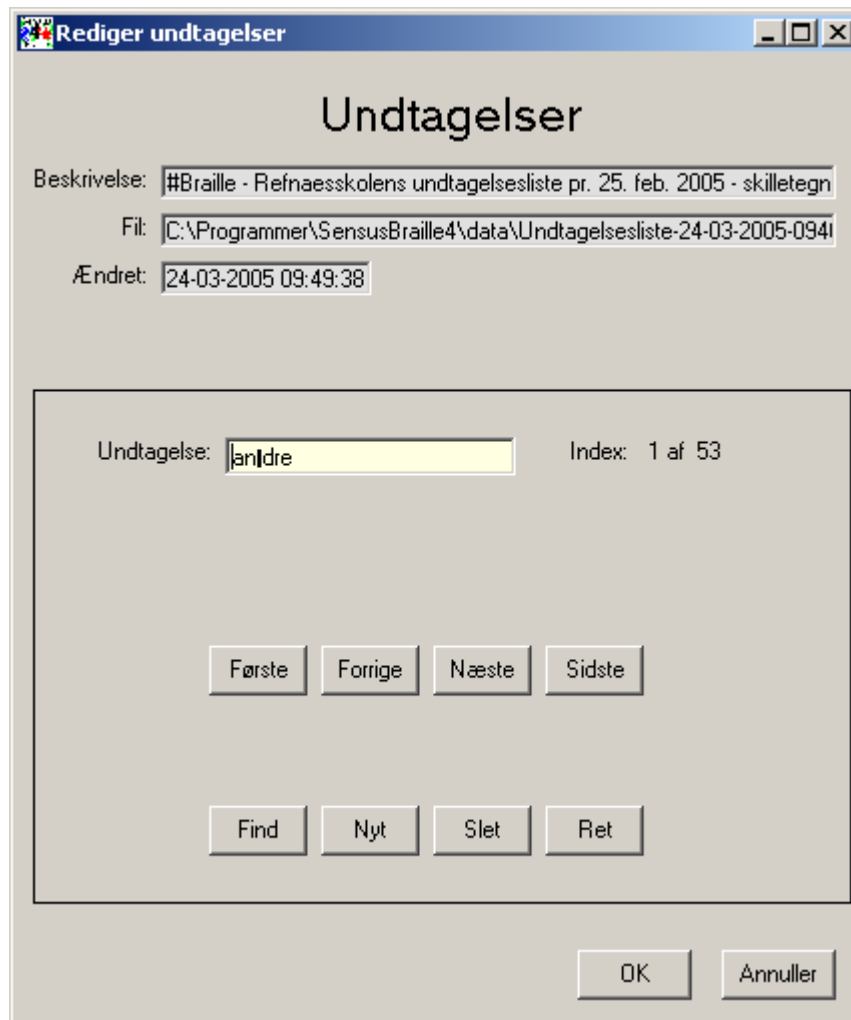
Tabel	Beskrivelse
Delordstabel	Liste over dele af ord med fast forkortelse samt deres aktuelle forkortelse. Man har mulighed for at deaktivere forkortelser, ligesom man kan tilføje nye ord med fast forkortelse.

Ved at fjerne fluebenet i feltet **Forkortes** kan man angive, at den pågældende orddel ikke skal forkortes (reduceret forkortelse).

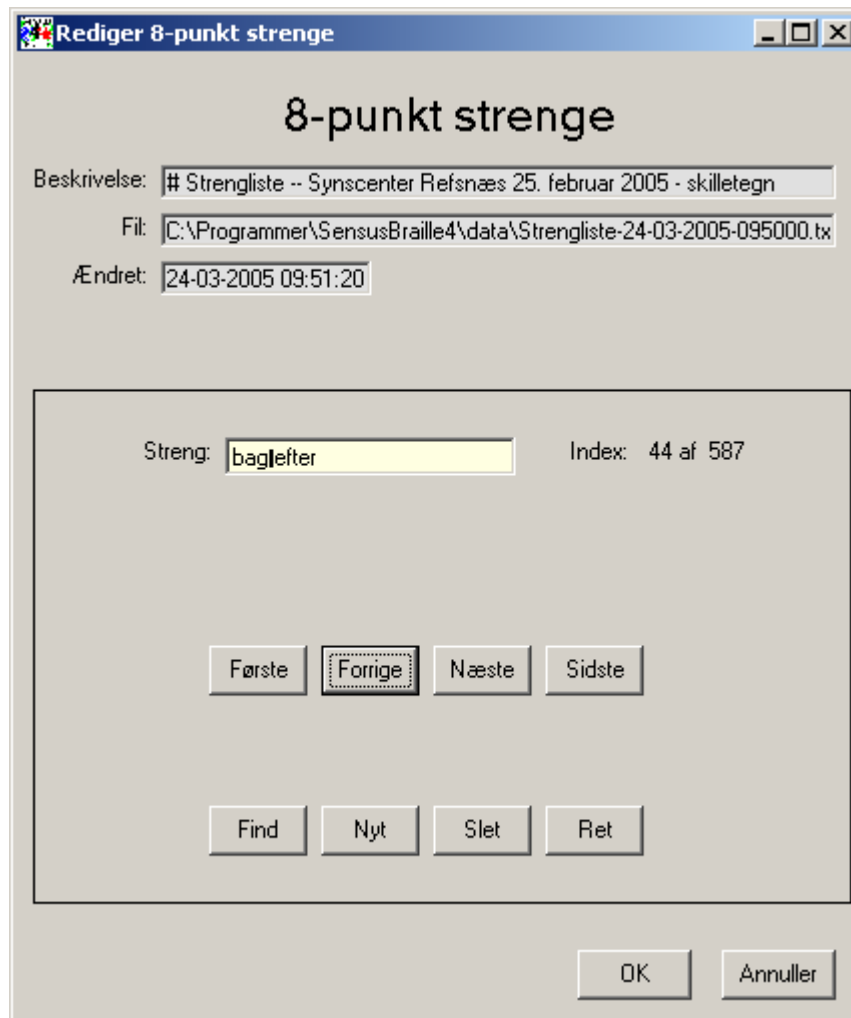
Ved hjælp af kommandoen **Nyt** kan man tilføje nye orddele med fast forkortelse (superforkortelse).

Tabel	Beskrivelse
Undtagelsesliste	Liste over ord, som forkortes forkert hvis systemets faste regler anvendes. I listen har man mulighed for at opføre ord med alternativ orddeling, fx <i>an#dre</i> .

OBS! Vær opmærksom på, at skilletegnet pr 24. marts 2005 er ændret fra @ (tegnkode 64) til ‡ (tegnkode 135).

Tabel	Beskrivelse
Streng	Liste over orddele, som forkortes forkert hvis systemets faste regler anvendes. I listen har man mulighed for at opføre orddele med alternativ orddeling, fx <i>bag#efter</i> .

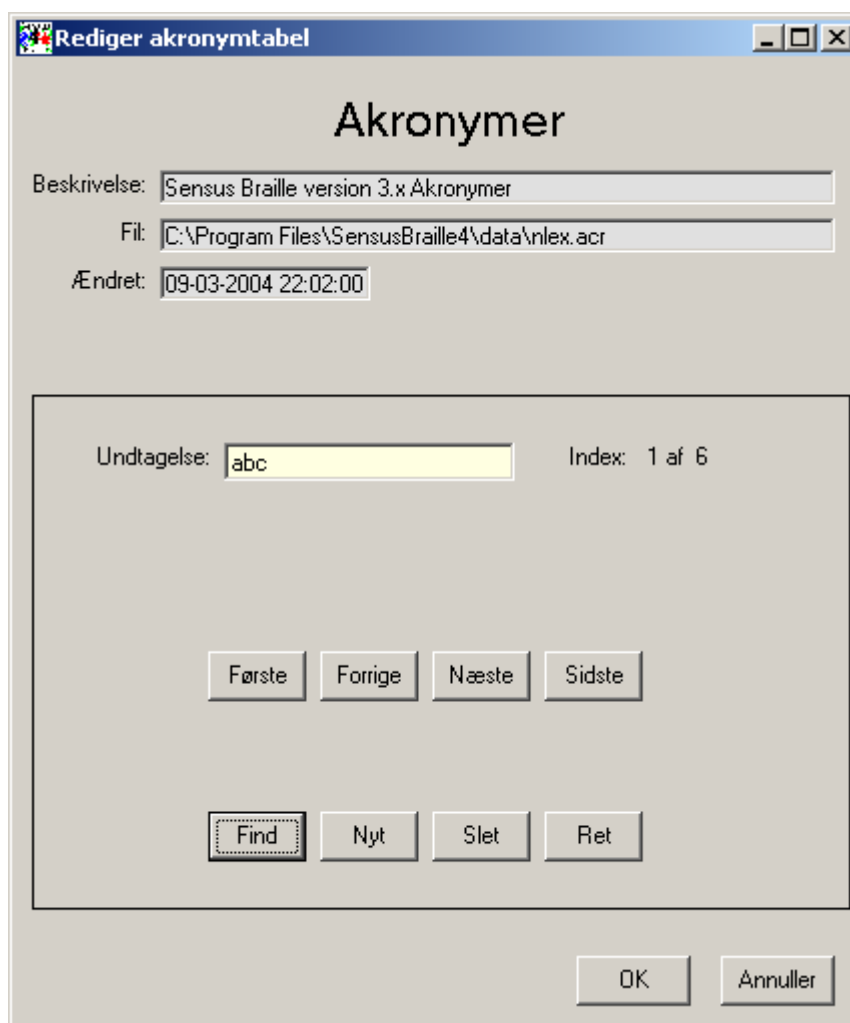
OBS! Vær opmærksom på, at skilletegnet pr 24. marts 2005 er ændret fra @ (tegnkode 64) til ‡ (tegnkode 135).

Tabel

Beskrivelse

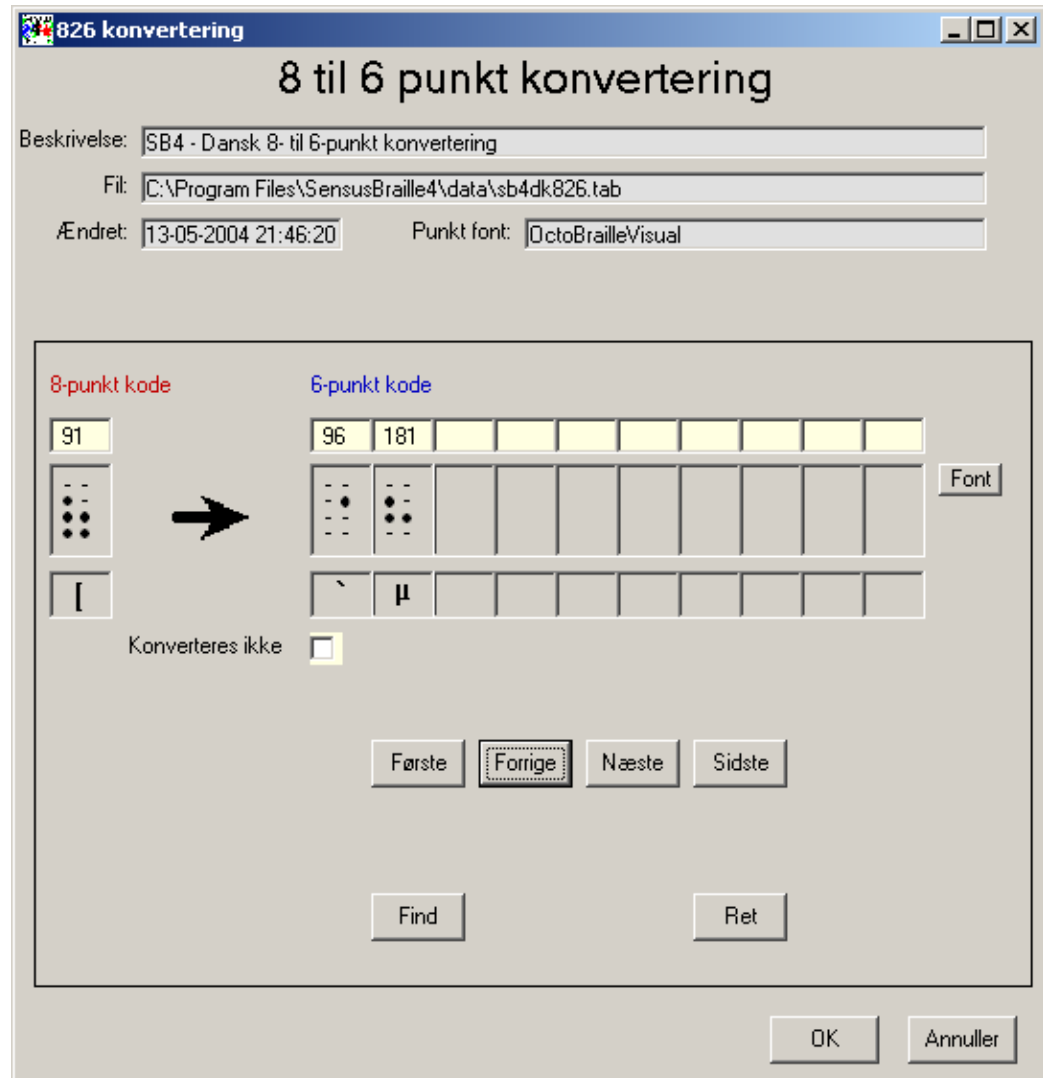
Akronymer

Liste over forkortelser/akronymer, som skal markeres specielt.

Tabel	Beskrivelse
-------	-------------

6-punkt konvertering	Liste med definitioner af hvorledes tekst i 8-punkt punktskrift skal konverteres til 6-punkt punktskrift.
----------------------	---

6 Katalogstruktur og konfigurationsfiler

Placeringen af filerne i Sensus Braille 4 følger almindelig Microsoft Windows praksis. I nedenstående tabel anvendes følgende etiketter:

<app-kat> er Windows' standardkatalog til installerede programmet. Afhængig af sprogversionen hedder dette typisk `C:\Programmer` eller `C:\Program Files`.

<win-kat> er Windows' standardkatalog. Afhængig af versionen af Microsoft Windows hedder dette typisk `C:\Windows`, `C:\WinNT` eller noget lignende.

Katalog	Indhold
<app-kat>\SensusBraille4\ 	Også kaldet Hjemmekataloget . Dette katalog indeholder desktopprogrammet <code>sb4.exe</code> samt konfigurationsfilen <code>sbconfig.ini</code> .
<app-kat>\SensusBraille4\data\ 	Dette katalog indeholder systemets forskellige tabeller samt konfigurationsfilerne <code>nlex.tab</code> og <code>exportfiltres.tab</code> . Ændringer i systemets tabeller gemmes i filerne i dette katalog og man bør derfor jævnligt tage sikkerhedskopi af kataloget. Ligeledes bør man tage en sikkerhedskopi af kataloget inden opgradering af Sensus Braille 4.
<app-kat>\SensusBraille4\code\ 	Dette katalog anvendes pt. ikke.
<app-kat>\SensusBraille4\document\ 	Dette katalog indeholder forskellige dokumenter, som beskriver systemet. Kataloget bør ikke anvendes til test af systemet.
<app-kat>\SensusBraille4\temp\ 	Dette katalog indeholder midlertidige filer, som anvendes af systemet.
<app-kat>\SensusBraille4\trace\ 	Dette katalog indeholder debug information, som kan anvendes i forbindelse med fejlsøgning.
<app-kat>\ SensusBraille4\test\ 	Dette katalog kan anvendes i forbindelse med test af systemet.
<win-kat>\ 	Dette katalog indeholder bl.a. oversættelsesbiblioteket <code>sb4lib.dll</code> .
<win-kat>\Fonts 	Dette katalog indeholder bl.a. systemets punktskrift skrifttyper <code>OctoBraille</code> og <code>OctoBrailleVisual</code> .

Sensus Braille 4 indeholder følgende primære konfigurationsfiler, som definerer standardindstillinger og filplaceringer:

Fil	Indhold
sbconfig.ini Placering: <app-kat>\SensusBraille4\	Denne fil indeholder standardindstillinger for de fleste parametre i Sensus Braille 4. Note: Hvis funktionen Vis i browser ikke virker skyldes det sandsynligvis, at parameteren DefaultBrowser ikke er sat til den korrekte sti til Microsoft Internet Explorer. Denne fil ligger i kataloget
nlex.tab Placering: <app-kat>\SensusBraille4\data\	Denne fil indeholder information om de forskellige tabellers i systemet.
exportfiltres.tab Placering: <app-kat>\SensusBraille4\data\	Denne fil indeholder information om de forskellige konverteringsfiltre i systemet.

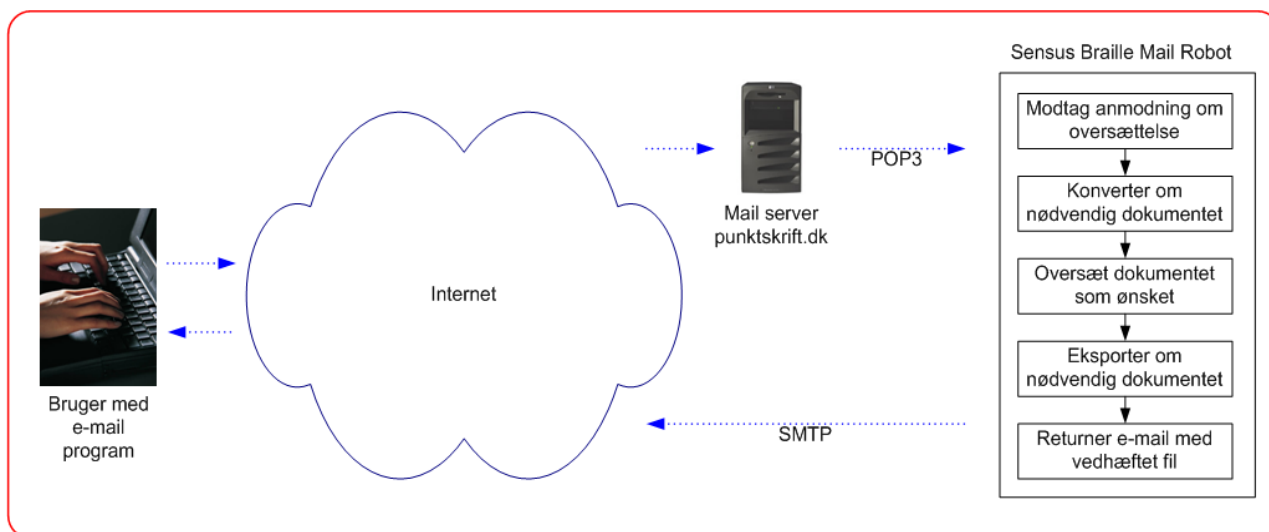
7 Punktskrift via e-mail

Send et dokument via e-mail og få det retur som forkortet punktskrift eller syntetisk tale. Det er ideen bag Sensus Braille Mail Robotten, en e-mail baseret tjeneste som Synscenter Refsnæs (www.refснаes.dk) har udviklet i samarbejde med Sensus ApS (www.sensus.dk). Tjenesten er gratis.

Email-tjenesten baserer sig på oversættelsessystemet Sensus Braille 4 (SB4), der kan oversætte til og fra forkortet punktskrift i både 6- og 8-punkt format. Til syntetisk tale anvender robotten en række kommercielle og gratis tekst-til-tale maskiner, der kan konvertere almindelig tekst til syntetisk tale. Ved at basere tjenesten på e-mail slipper brugerne for at installere noget på deres computere; løsningen er altid opdateret; og muligheden for punktskrift eller syntetisk tale er tilgængelig for alle, som kan sende og modtage e mails, uanset hvor man befinder sig og hvilken teknisk platform man anvender.

7.1 Punktskriftoversættelse

Den nuværende version af Sensus Braille Mail Robotten understøtter en række almindelige dokumentformater, herunder almindelig tekst, HTML, Microsoft Word og Rich Text Format (RTF). Desuden forventes det, at løsningen også snart vil understøtte Adobes Portable Document Format (PDF). Før oversættelse konverteres Word og RTF filer til almindelige tekstfiler. Figuren nedenfor illustrerer oversættelsesprocessen:

Afhængig af trafikken på Internettet, serverens belastning og dokumentets størrelse får brugeren typisk sit resultat tilbage indenfor 2-3 minutter.

Oversættelsessystemet forudsætter, at brugerens dokument er gemt i det almindelige Windows tegnsæt. Løsningen er desuden i stand til automatisk at konvertere ældre ASCII dokumenter med filtypen .asc til Windows-tegnsettet. Det drejer sig eksempelvis om elektroniske bøger fra Danmarks Blindebibliotek.

Når et dokument er blevet oversat, bliver det returneret i tegnsættet OctoBraille 1252. OctoBraille 1252 er en punktskriftudgave af den version af Windows-tegnsettet, som anvendes i Vesteuropa. OctoBraille 1252 er udviklet af Synscenter Refsnæs ([www.sensus.dk/sb4/OctoBraille 1252.doc](http://www.sensus.dk/sb4/OctoBraille%201252.doc)). Da de fleste punktskriftappara-

ter anvender forskellige tegnsæt er oversættelsessystemet endvidere i stand til at konvertere oversatte dokumenter til en række forskellige formater, for dermed at understøtte forskellige punktskriftcomputere og punktskriftprintere.

Selve oversættelsesprocessen styres ved at anvende forskellige e-mail adresser. Eksport og øvrige funktioner styres ved hjælp af kommandoer i emnefeltet.

Sensus Braille Mail Robotten understøtter følgende processer:

E-mail konto	Proces
ottepunkt@punktskrift.dk	Oversætter det vedhæftede dokumentet til forkortet punktskrift i 8-punkt.
sekspunkt@punktskrift.dk	Oversætter det vedhæftede dokumentet til forkortet punktskrift i 6-punkt.
fuldtekst@punktskrift.dk	Oversætter det vedhæftede dokument fra forkortet punktskrift i 8-punkt til almindelig tekst
filepart@punktskrift.dk	<p>Opdeler en fil i mindre dele. Hvis man ikke angiver andet opdeles filen i dele af ca. 60.000 bytes. Alternativt kan man skrive den ønskede størrelse i emnefeltet (subject) i e-mailen med filen.</p> <p>Faciliteten kan eksempelvis anvendes til at opdele større elektroniske bøger, så de kan læses på punktmaskiner med begrænset hukommelse, fx Log-Text.</p> <p>ASCII filer med filtypen *.asc konverteres automatisk til det almindelige Windows tegnsæt inden opdeling.</p> <p>Word filer med filtyperne *.doc og *.rtf konverteres automatisk til almindelige tekstfiler inden opdeling.</p> <p>HTML filer opdeles som andre filer, men dette kan ikke anbefales da HTML syntaksen forudsætter at hele filen holdes samlet.</p> <p>Mailrobotten kan maksimalt opdele en fil i 30 dele. Opdelingen sker på linjeniveau. Derfor kan mailrobotten ikke opdele filer, som har en linjelængde, der er større end fildelene.</p>
konverter@punktskrift.dk	<p>Konverterer mellem forskellige formater afhængig af den fremsendte fil. Faciliteten kan fx anvendes til at konvertere ældre ASCII-filer, fx elektroniske bøger fra Danmarks Blindebibliotek, til det almindelige Windows tegnsæt.</p> <p>ASCII filer med filtypen *.asc konverteres automatisk til det almindelige Windows tegnsæt.</p> <p>Word filer med filtyperne *.doc og *.rtf konverteres automatisk til almindelige tekstfiler.</p>

E-mail konto	Proces
eksport@punktskrift.dk	<p>Konverterer (eksporterer) fra det almindelige Windows tegnsæt til et andet tegnsæt ved hjælp af et eksportfilter. Navnet på det pågældende eksportfilter skal stå i emnefeltet på den e-mail, som indeholder dokumentet.</p> <p>HTML dokumenter kan ikke eksporteres.</p> <p>ASCII filer med filtypen *.asc konverteres automatisk til det almindelige Windows tegnsæt inden eksport.</p> <p>Word filer med filtyperne *.doc og *.rtf konverteres automatisk til almindelige tekstfiler inden eksport.</p>

Det kan være nødvendigt at udvikle nye eksportfiltre af hensyn til bestemte punktskriftapparater, herunder punktskriftcomputere og punktskriftprintere. Følgende eksportfiltre findes allerede:

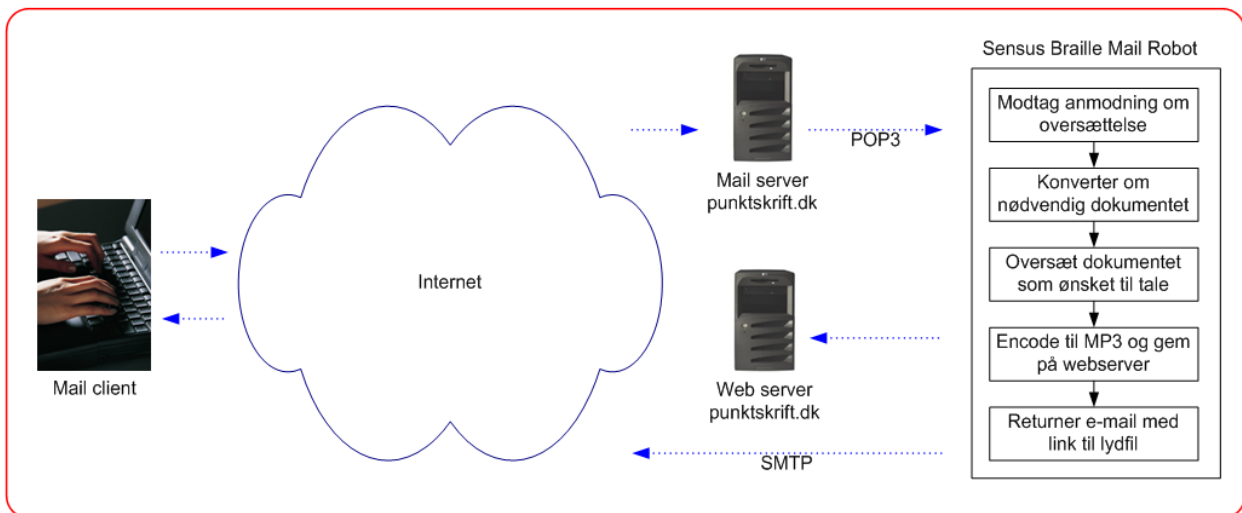
Eksport filter i Emne	Beskrivelse
logtext5	Eksporterer til det tidligere Log-Text 5 tegnsæt, samt til punktprintere, der anvender samme tegnsæt.
braillelite	Eksporterer til Braille Lite. Det nuværende eksportfilter til Braille Lite er en foreløbig udgave og understøtter alene 6-punkt punktskrift. Dette skyldes især mangler i Braille Lite's 8-punkt tegnsæt.
test-space-til-a	Testfilter, som laver alle mellemrum om til store A'er og et par andre ting.

Man vælger de pågældende eksportfiltre ved at skrive henholdsvis logtext5, braillelite eller test-space-til-a i emnefeltet på den mail, som indeholder det vedhæftede dokument til oversættelse.

Oversættelsessystemet understøtter på nuværende tidspunkt de danske regler for forkortet punktskrift i 6- og 8-punkt format. Systemet er endvidere forberedt for andre sprog, og modulerne til British English Grade 2 og svensk forkortelse er allerede implementeret i den tidligere version af Sensus Braille. Modulerne kan implementeres i den nuværende version af Sensus Braille med begrænset indsats.

7.2 Syntetisk Tale

Foruden oversættelse til og fra forkortet punktskrift indeholder Sensus Braille Mail Robotten mulighed for at oversætte tekst til syntetisk tale. Systemet oversætter først et vedhæftet dokument til en WAVE-fil. WAVE-filer er dog temmelig store og egner sig derfor dårligt til distribution via Internettet. Derfor bliver WAVE-filen efterfølgende kodet og komprimeret til en MP3-fil. Den færdige lydfil gemmes med et entydigt navn på en webserver, og et link til filen returneres til brugeren. Figuren nedenfor illustrerer oversættelsesprocessen:

Afhængig af trafikken på Internettet, serverens belastning og dokumentets størrelse får brugeren typisk sit resultat tilbage indenfor 2-3 minutter. De understøttede filtyper og tegnsæt er identiske med beskrivelserne i forrige afsnit.

Tekst-til-tale processen bliver styret af en selvstændig e-mail konto:

E-mail konto	Proces
tale@punktskrift.dk	Oversæt det vedhæftede dokument til syntetisk tale.

Man vælger den korrekte tekst-til-tale-maskine ved at specificere sproget i emnefeltet på den e-mail, som indeholder dokumentet til oversættelse:

Sprog i Emne	Beskrivelse
dansk	Det vedhæftede dokument oversættes til syntetisk tale ved hjælp af en dansk tekst-til-tale-maskine.
engelsk	Det vedhæftede dokument oversættes til syntetisk tale ved hjælp af en (amerikansk) engelsk tekst-til-tale-maskine.

Der er ingen praktisk grænse for antallet af tekst-til-tale-maskiner i systemet, og nye sprogversioner kan tilføjes med meget begrænset indsats.

7.3 Administrative funktioner

Foruden oversættelse til og fra forkortet punktskrift og til syntetisk tale, indeholder Sensus Braille Mail Robotten en række administrative funktioner. Disse kontrolleres ved hjælp af en selvstændig e-mail konto:

E-mail konto:	Proces
sb4admin@punktskrift.dk	Sensus Braille Administrator konto.

De forskellige kommandoer sendes til administratorkontoen ved at skrive kommandoerne i emnefeltet:

Kommando i Emne	Beskrivelse
status	Fremsender statusinformation og logfiler fra Sensus Braille Mail Robotten. Dette forudsætter, at man er oprettet på en positivliste på serveren.
undtag	Den vedhæftede undtagelsesliste erstatter robottens undtagelseslisten. Ændringerne træder i kraft ved midnat når robotten genstartes automatisk. Gamle lister gemmes. Dette forudsætter, at man er oprettet på en positivliste på serveren.
streng	Den vedhæftede strengliste erstatter robottens strenglisten. Ændringerne træder i kraft ved midnat når robotten genstartes automatisk. Gamle lister gemmes. Dette forudsætter, at man er oprettet på en positivliste på serveren.

Bilag A: Ikoner i værktøjslinjen

Knap	Betydning
	Nyt dokument
	Åben dokument
	Gem dokument
	Udskriv dokument
	Klip
	Kopier
	Sæt ind
	Vis dokument i browser
	Rediger konfiguration
	Skift skrifttype
	Lås dokument
	Lås dokument op
	Oversæt til 6-punkt
	Oversæt til 8-punkt
	Oversæt til fuldskrift
	Større skriftstørrelse
	Mindre skriftstørrelse
